

Dirshu

דרשו ד' ועוזו

קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

באדיבות 'דרשו' www.dirshu.co.il

אגרת הרמב"ן

על פן אפרש לך איך תתנהג במדת הענוה ללכת בה תמיד: כל דברך יהיו בנחת, וראשך כפוף, ועיניך יביטו למטה לארץ ולבך למעלה, ואל תביט בפני אדם בדברך עמו, וכל אדם יהיה גדול ממך בעיניך, ואם חכם או עשיר הוא – עליך לכבדו, ואם רש הוא, ואתה עשיר או חכם ממנו – חשב בלבך כי אתה חייב ממנו והוא זכאי ממך, שאם הוא חוטא הוא שוגג ואתה מזיד.

בכל דברך ומעשיך ומחשבותיך ובכל עת, חשב בלבך כאלו אתה עומד לפני הקדוש ברוך הוא, ושכינתו עליך, כי כבודו מלא העולם. ודברך יהיו באימה וביראה כעבד לפני רבו, ותתבייש מכל אדם, ואם יקראך איש, אל תענהו בקול רם, רק בנחת כעומד לפני רבו.

והיו זהיר לקרות בתורה תמיד אשר תוכל לקימה. וכאשר תקום מן הספר, תחפש באשר למדת אם יש בו דבר אשר תוכל לקימו, ותפשפש במעשיך בבקר ובערב, ובזה יהיו כל ימך בתשובה. והסר כל דברי העולם מלבך בעת התפלה, והכו לבך לפני המקום ברוך הוא, וטהר רעיוניך, וחשב הדבור קדם שתויעאנו מפיך, וכן תעשה כל ימי חיי הבלך בכל דבר ודבר ולא תחטא, ובזה יהיו דברך ומעשיך ומחשבותיך ישרים, ותפלתך תהיה זכה וברה ונקיה ומכוננת ומקבלת לפני המקום ברוך הוא, שנגמר: תכין לבם תקשיב אזנך.

תקרא האגרת הזאת פעם אחת בשבוע ולא תפחות, לקימה וללכת בה תמיד אחר השם יתברך, למען תצליח בכל דרכיך ותזכה לעולם הבא הצפון לצדיקים, ובכל יום שתקראנה יעונך מן השמים באשר יעלה על לבך לשאול עד עולם אמן סלה.

שמע בני מוסר אביך, ואל תטש תורת אמן: תתנהג תמיד לדבר כל דברך בנחת, לכל אדם ובכל עת, ובזה תנצל מן הפעם, שהיא מדה רעה להחטיא בני אדם. וכן אמרו רבותינו זכרונם לברכה, "כל הכועס כל מיני גיהנם שולטין בו", שנגמר: הסר פעם מלבך, והעבר רעה מבשרך, ואין רעה אלא גהנם, שנגמר: "וגם רשע ליום רעה".

וכאשר תנצל מן הפעם, תעלה על לבך מדת הענוה שהיא מדה טובה מכל המדות טובות, שנגמר: עקב ענוה יראת ה'. ובעבור הענוה, תעלה על לבך מדת היראה, כי תתן אל לבך תמיד: מאין באת, ולאן אתה הולך, ושאתה רמה ותולעה בחייך, ואף כי במוותך, ולפני מי אתה עתיד לתן דין וחשבון, לפני מלך הכבוד, שנגמר: הגה השמים ושמי השמים לא יכלכלוך, אף כי לבות בני אדם, ונגמר: הלא את השמים ואת הארץ אני מלא נאם ה'. וכאשר תחשוב את כל אלה, תירא מבוראך ותשמר מן החטא, ובמדות האלה תהיה שמח בחלקך.

וכאשר תתנהג במדת הענוה להתבושש מכל אדם ולהתפחד ממנו [-מהשם יתברך] ומן החטא, אז תשרה עליך רוח השכינה, וזיו כבודה, וחי עולם הבא. ועתה בני דע וראה, כי המתגאה בלבו על הבריות, מורד הוא במלכות שמים, כי מתפאר הוא בלבוש מלכות שמים, שנגמר השם מלך גאות לבש וגו'. ובמה יתגאה לב האדם? אם בעשר, ה' מוריש ומעשיר, ואם בכבוד, הלא לאלהים הוא, שנגמר: והעשיר והכבוד מלפניך, ואיך מתפאר בכבוד קונו?! ואם מתפאר בחכמה – "מסיר שפה לנאמנים, וטעם זקנים יקח": נמצא הפל שנה לפני המקום ברוך הוא, כי באפו משפיל גאים, וברצונו מגביה שפלים, לכן השפיל עצמך וינשאך המקום.